

fælde har Godset nemlig været solgt til Selveiendom, men Fideicommissgodset er ved Bevillingen mod en vis Kjøbesum gaaet over som Eiendom til den forrige Fideicommissbesidder, eller som en Totalitet til en Anden. Der er altsaa Forholdet blevet til en Godseiers, som det var forhen. Det er f. Ex. saaledes navnlig paa Adlersborg, som er det sidste Lehn, som er blevet overdraget paa en saadan Maade. Det blev, saavidt jeg huffer, i 1811 overdraget til den daværende Lehnsbesidder mod en vis Sum, der skulde træde istedet derfor og være en Fideicommisscapital; han beholdt Hovedgaard og Bøndergods sammen som en Heelhed, og stod vedblivende i det samme Fæsteforhold til det som forhen. Men der vil indtræde et andet Forhold, naar Lehns- eller Fideicommissbesidderen, som skal beholde Hovedgaarden, sælger Bøndergodsset en masse til Mænd, som ikke have de Interesser, som Godseieren har, men derimod blot have Speculationsinteresse. Den ærede Taler har sagt, at det ikke var til Skade hverken for vedkommende Besidder eller for Landet i det Hele, om et saadant Gods faldt i Speculantens Hænder. Det er ingenlunde min Mening, at ville gjøre enten denne eller andre Speculationer, naar de udføres redeligt, forhædte; men, at Bønderne paa Fideicommiss- og Lehnsgodser vilde være saare ilde tjente med, om de istedetfor umiddelbart at kjøbe deres Gaarde af den nuværende Fideicommiss- eller Lehnsbesidder, skulde kjøbe dem af en 3die Mand, som kjøber dem, for atter at sælge dem og altsaa maa drage Fordeel deraf, det er vist, ligesom det ogsaa er vist, at i dette Tilfælde vil Familien lide derved. Jeg troer ikke, at det har meget for sig, naar man frygter for, at de ikke ville kunne enes om en rimelig Sum, naar Godset blot skal sælges til Fæsterne; thi, da Lehnsbesidderen har det i sin Magt at beholde Godset, til han kan faae en antagelig Sum derfor, vil han jo ikke overlade det for en Spotpriis. Men paa den anden Side vil Følgen rigtignok blive den, at Fæsterne ville kjøbe deres Gaarde paa billigere Vilkaar; men dette troer jeg ikke paa nogen Maade er at beklage. Den ærede Taler har udtalt en Sætning, som jeg troer indeholder rigtignok den dybeste Grund til, at der er saa

mange i dette Thing, som ikke ønske, at Fæsterne maae faae den fortrinlige Udgang, som her er Spørgsmaal om, nemlig, at det skulde være et Fingerpeg henimod, at Fæsterne paa andre Godset skulde have Forret til at kjøbe, eller endog en ligefrem Ret til at blive Eier imod hvad der erklæres for en Kjøbesum. Men jeg kan paa det Allerbestemteste erklære, at det er langt fra min Mening, og jeg troer, at Ingen, som vil gjøre sig en klarere Forestilling om Forholdet, vil miskjende den uhyre Forskjel, der er imellem, om man vil sige til En, der er fuldkommen Eier af Bøndergodset, at han skulde overdrage det til Fæsterne paa andre Vilkaar, end han kunde finde sig tjent med, eller om man siger til Lehnsbesidderen, der ingen Ret har til at sælge, at han maa sælge under Betingelser, hvorved Fæsternes Vilkaar ikke blive ulykkelige. Der er ingen Tvivl om, at den ærede Taler indseer denne Forskjel, men han troer, at paa den anden Side skulde der herske saadanne taagede Begreber, at man ikke vilde kunne indsee Forskjellen. Det kan vel være, at Adskillige have saadanne Begreber, men jeg troer, at saadanne taagede Begreber maae kunne opklares, og at man ikke, for at forebygge Misforstaaelse, skal vedtage en Lov, som iøvrigt paa ingen Maade fortjener at antages. Naar den ærede Forslagsstiller har sagt, at det Ord „Bruger“ er sat med Hensyn til Forpagtere paa 50 Aar, saa troer jeg, at Forpagtere paa 50 Aar er en uhyre stor Sjældenhed, og at der maaskee ikke findes een eneste af dette Slags paa alle de Godser, hvorom der er Spørgsmaal; men ialfald maatte man tage særligt Hensyn til dem ved at sige, at de skulde anses i dette Tilfælde lige med Fæsterne; men det kunde ikke være nogen Grund, hvorfor man skulde bruge et saa udstrakt Udtryk som Ordet „Bruger“, der vistnok kun i enkelte Tilfælde, men dog i Tilfælde, som ikke ere aldeles sjældne, vil komme til at indbefatte Personer, som man ikke kan have havt for Die ved Forslaget.

Ryholm: Jeg vil blot tillade mig en Bemærkning i Anledning af, hvad den ærede Taler, som nu satte sig, udtalte. Han meente, at hvis man ikke gik ind paa et saadant Forslag, som det stillede, da vilde det virke til stor